

Behandelingsvoorstel voor de commissie Bestuur en Middelen

Onderwerp: Advies inzake de jaarrekening 2001

Cie-datum : 8 juli 2002

Cie-nummer: **2002BEM47**

Procedure: in GS (na Cie. Vergadering) op: 27 augustus 2002	inspraak: nee
eerdere behandeling in subcie voor de jaarrekening	op: 24 juni 2002
in PS: ja	op: 9 september 2002

Behandelend ambtenaar: drs. D. van der Staaij

toestel: 030 258 3671

b.g.g.: 030 258 3652

De subcommissie voor de jaarrekening uit uw midden heeft een door u aan PS uit te brengen advies inzake de jaarrekening 2001 voorbereid. Dit stuk, als concept d.d. 3 juli 2002, gaat hierbij ter bespreking en vaststelling.

De accountantsverklaring treft u aan op bladzijde 189 van de Jaarrekening 2001.

Het accountantsrapport (controle rapport) is u toegezonden bij de stukken voor deze vergadering onder nummer 2002BEM47KPMG. De reactie van GS d.d. 18 juni op dat rapport is daar aan vastgeniet en heeft als nummer 2002BEM47GS.

In het concept-advies wordt in de aanhef van onderdeel 2 Bevindingen en bij 2.a. gerefereerd aan de actiepuntenlijst 2000. Op verzoek van de subcommissie voor de jaarrekening gaat hierbij de geactualiseerde actiepuntenlijst jaarrekening 2000, versie 11 juni 2002 (nog niet aangevuld met de nieuwe actiepunten uit het accountantsrapport 2001).

Concept-advies wordt geagendeerd:

X ter bespreking en vaststelling

COMMISSIE BESTUUR EN MIDDELEN UIT PROVINCIALE STATEN

Secr.: Pythagoraslaan 101
Tel.: 030 - 258 36 71

AAN: Provinciale staten van Utrecht

Utrecht, 8 juli 2002

Onderwerp: **Advies inzake de jaarrekening 2001**

CONCEPT, 3-7-2002

Geachte dames en heren,

Ingevolge besluit van de staten van 3 februari 1999 (Middelen-1/1999) rust op ons de taak u van advies te dienen over de provinciale jaarstukken, zoals die door gedeputeerde staten worden overgelegd. Ons advies, voorbereid door een subcommissie uit ons midden, treft u hieronder aan.

1. Verantwoording

In de subcommissie voor de jaarrekening zijn de volgende stukken met name aan de orde geweest:

- de Jaarrekening 2001 (28 mei 2002);
- het controlerapport d.d. 3 juni 2002 van KPMG inzake de jaarrekening 2001 en
- de reactie d.d. 18 juni 2002 van gedeputeerde staten op dat rapport.

De subcommissie voor de jaarrekening is driemaal in vergadering bijeen geweest. In haar vergadering van 12 juni is gesproken met de heren drs. F.J.R. Douglas RA en D. Koudijs RA van KPMG Accountants, die een toelichting gaven op het controlerapport. De subcommissie heeft aandacht besteed aan de Jaarrekening 2001 tot aan bladzijde 69 en aan de bijlagen bij de jaarrekening. In eerste instantie zijn vanuit de subcommissie over deze stukken schriftelijk vragen gesteld, die tijdig en naar tevredenheid schriftelijk zijn beantwoord.¹ De hierboven vermelde stukken en de gesprekken in de subcommissie brengen ons tot de hierna vermelde opmerkingen.

2 Bevindingen

Eind april heeft de gedeputeerde voor financiën aan de subcommissie meegedeeld, dat de jaarrekening 2001 ongeveer een maand later gereed zou komen dan gepland. Als oorzaak werd een aantal interne problemen genoemd, die bij het opmaken van de jaarrekening waren gerezen. In zijn controlerapport merkt de accountant daarover op, dat het jaarafsluitingsproces duidelijk van minder kwaliteit was dan voorgaand jaar. Over één en ander heeft de subcommissie op 12 juni indringend met de gedeputeerde voor financiën, met de griffier en vervolgens met de accountant gesproken. Nadien is met teleurstelling kennisgenomen van de op schrift gestelde reactie van gedeputeerde staten op het controlerapport van de accountant. Die reactie bevat naar onze mening teveel beschouwingen en verklaringen. Te weinig wordt verantwoording afgelegd over de maatregelen en acties, die vorig jaar naar aanleiding van het accountantsrapport werden aangekondigd en waarvan een flink deel (nog) niet is uitgevoerd. Ook nu treffen we in de reactie van gedeputeerde staten weer de nodige goede bedoelingen aan, maar wij zien te weinig concrete acties om ons het vertrouwen te geven dat één en ander tijdig op orde zal zijn. Dit klemt temeer nu we aan de vooravond staan van de invoering van het

¹ De vergaderstukken, waaronder het stuk met de vragen en antwoorden, zijn op verzoek bij de secretaris van de commissie verkrijgbaar.

duale stelsel. Wij gaan daarop bij paragraaf 3 hierna nog verder in. De hierboven genoemde stukken geven ons aanleiding meer specifiek het volgende op te merken.

- a. Wij hebben tot ons ongenoegen, zoals zojuist al vermeld, moeten constateren, dat nog niet alle actiepunten die uit het controlerapport van de accountant over 2000 voortvloeiden, inmiddels zijn uitgevoerd. Het controlerapport over 2001 bevat weer nieuwe actiepunten. Wij stellen u voor gedeputeerde staten te verzoeken de actielijst naar aanleiding van het controlerapport 2000 voor zover nog niet afgewerkt, aan te vullen met de nieuwe punten uit het controlerapport 2001. Omdat niet alles tegelijk kan zou dan bij de acties de prioriteit (belangrijkheid) moeten worden aangegeven en het tijdstip, waarop elke actie uitgevoerd moet zijn (tijdhorizon). Bij dit laatste moet de urgentie van de invoering van het duale stelsel (zie paragraaf 3 hierna) worden betrokken. Wij achten het gewenst dat gedeputeerde staten onze commissie elk kwartaal over de voortgang informeert door middel van een geactualiseerde actielijst.

Over de problemen bij het opmaken van de jaarrekening is in de subcommissie uitgebreid gesproken, zowel met de accountant als met de gedeputeerde voor financiën en met de griffier. Daaruit bleek, dat de problemen veroorzaakt zijn door een niet goede afwerking van de reorganisatie 2000/2001. Meer concreet waren de volgende zaken aan de orde.

- (1) De relatie van de centrale financiële administratie (PAV) tot de diensten, die onduidelijk was. Nodig is een heldere verdeling van de taken en verantwoordelijkheden tussen PAV, de diensten (stafbureaus) en de Concernstaf (wie doet wat). Die helderheid ontbreekt nu nog.
- (2) Het achterblijven van de ontwikkeling van de controlfunctie. Het is noodzakelijk te komen tot een meer nadrukkelijke, minder vrijblijvende aansturing van de dienstcontrollers door de concerncontroller (zonodig moet de Organisatieverordening op dat punt worden aangepast).
- (3) In het kader van versterking van de controlfunctie moet nadrukkelijk overwogen worden of één of meer tussentijdse afsluitingen de actualiteit en dus de beheersbaarheid kunnen vergroten.
- (4) Er is veel gewerkt met interimkrachten, wat nodig was maar tegelijkertijd ook vaak expliciet als verklaring voor het ontstaan van problemen wordt gegeven. Indien op interimkrachten een beroep moet worden gedaan, is een absolute voorwaarde dat heel goed wordt vastgelegd wat er van de interim wordt verwacht, dat hij/zij goed wordt ingewerkt en dat de overdracht goed geregeld is.
- (5) Meer in het algemeen moet de plaatsvervangende beter worden geregeld (het wegvallen van functionarissen wordt regelmatig als oorzaak van problemen genoemd). De noodzaak daartoe klemmt temeer bij de (kwetsbare) centrale administratieve eenheid en bij de stab bureaus, waar een flinke kloof bestaat tussen leidinggevende en uitvoerende medewerkers.

Naast de in het vorige punt genoemde zaken als oorzaken/verklaring voor de problemen bij het opmaken van de jaarrekening heeft de subcommissie met de accountant ook gesproken over diens opmerkingen over de waarborging van de rechtmatigheid, de voor- en nacalculatie, de informatiebeveiliging en de juridische control.

- (1) De opmerking over de rechtmatigheid heeft de accountant geplaatst naar aanleiding van het tekort bij de dienst Water en Milieu, waar sprake is geweest van overschrijding van het toegestane en in de dienstbegroting opgenomen budget. De accountant constateert, dat de opzet van het instrumentarium voor het waarborgen van rechtmatig en doelmatig beheer in opzet aanwezig is. Het probleem zit in de naleving van de regels en de controle daarop.
- (2) De kwestie van de voor- en nacalculatie is op het oog een technische kwestie. Het werken met zogenaamde nacalculatorische tarieven, zoals nu gebeurt (met verwijzing naar de Comptabiliteitsvoorschriften), bemoeilijkt evenwel het zicht op de verschillen tussen de uitkomsten (rekening) en de begroting daarmee dus ook de analyse van de verschillen. Wij onderschrijven het belang, dat de accountant toekent aan het gebruik van voorcalculatorische tarieven. Wij stellen daarom voor gedeputeerde staten te vragen hun visie hierop te geven en te bespreken met onze commissie.

- (3) De accountant heeft al eerder en ook nu weer gewezen op de wenselijkheid van aandacht voor de informatiebeveiliging en de versterking van de juridische control. Wij onderschrijven nadrukkelijk deze opmerking van de accountant. Beide zijn vorig jaar al door gedeputeerde staten opgevoerde, maar nog niet uitgevoerde actiepunten. Wij stellen u voor gedeputeerde staten te vragen deze nu met voorrang te doen realiseren.

Al op korte termijn komen er ook ingrijpende nieuwe zaken op de provincie af (ook de accountant noemt die), zoals de invoering van het BTW-compensatiefonds, de dualisering en de invoering van de nieuwe comptabiliteitsvoorschriften 2004 en last but not least de vervanging van het geautomatiseerde financiële systeem. Uiteraard kan daarvoor gebruik worden gemaakt van ontwikkelde kennis en opgedane ervaring bij andere provincies (en gemeenten). Maar zaken als het doorlichten en aanpassen van de administratie met het oog op de invoering van het BTW-compensatiefonds (om met ingang van 2003 de BTW per kwartaal te kunnen declareren) moeten geheel zelf worden uitgevoerd. Dit alles zal de nodige aandacht en capaciteit vergen (deels zijn daarvoor al extra middelen aangevraagd en vrijgemaakt).

3. Doorkijk

Teneinde het geheel van verbeter- en vernieuwingsacties beheersbaar te houden dient de inspanning van gedeputeerde staten er op gericht te zijn de problemen, zoals die met name bij het afsluiten van de jaarrekening aan het licht kwamen, met voorrang aan te pakken en op te lossen vóór alle aandacht wordt opgeëist door de nieuwe zaken. Wij stellen voor gedeputeerde staten nadrukkelijk te vragen dit te betrekken bij de prioritering, zie b(1) hiérvóór.

Dit is de laatste jaarrekening vóór de invoering van de dualisering provinciebestuur. De volgende jaarrekeningen worden behandeld in een duale setting. Nog niet duidelijk is, hoe de advisering over de jaarrekening dan verloopt. Wat is de rol van de verschillende commissies en de subcommissie dan? De vraag is wel of alles in het eerste halfjaar 2003 al duidelijk en geregeld zal zijn. Zo zal medio 2003 zeker de provinciale rekenkamer nog niet operationeel zijn. Wat niet wegneemt, dat hoe dan ook het duale systeem dan geldt.

De jaarrekeningen 2002 en 2003 worden overigens nog wel gemaakt volgens de huidige Comptabiliteitsvoorschriften. De begroting 2004 zal geheel volgens de nieuwe voorschriften, die met ingang van 1 januari 2003 van kracht worden, moeten worden gemaakt. Die nieuwe voorschriften - meer conform de regels van het nieuwe BW - hebben mede invloed op de bepaling van het jaarresultaat. Niet ondenkbaar is, dat de rekeningsaldi in de jaren na 2003 een ander beeld te zien zullen geven dan in de jaren tot en met 2003.

4. Verantwoording in de functionele commissies

Met de beleidstaakformulieren in de jaarrekening leggen gedeputeerde staten, ter afsluiting van de jaarcyclus, verantwoording af over de uitvoering van het beleid en over het beheer. De bespreking ervan vindt plaats in de functionele commissies met de betrokken portefeuillehouders.

Van het in de functionele commissies besprokene over deze verantwoording treft u tijdig voor de statenvergadering van 9 september de verzamelde korte weergaven aan in het commissie-advies (blauwtje) bij het statenvoorstel "Jaarrekening/Jaarverslag tevens afrekenvoorstel 2001" (PS2002BEM15).

5. Advies

Het vorenstaande geeft ons aanleiding om u voor te stellen:

- a. de Jaarrekening 2001 voorzover het betreft de bladzijden 77 t/m 202 voor en bijlage H (bladzijde 229 t/m 236) voor kennisgeving aan te nemen;
- b. de Jaarrekening 2001 voor zover het betreft de bladzijden 11 t/m 75 en de bijlagen A t/m G (bladzijden 205 t/m 228) vast te stellen;

- c. het college te verzoeken met betrekking tot de in dit advies onder 2 naar voren gebrachte punten actie te ondernemen dan wel daaraan aandacht te (doen) besteden.
- d. het college te verzoeken met betrekking tot de aandachtspunten en toezeggingen in het (verzamelde) commissie-advies bij het statenvoorstel “Jaarrekening/Jaarverslag tevens afrekenvoorstel 2001” (PS2002BEM15) actie te ondernemen dan wel daaraan aandacht te (doen) besteden.

Hoogachtend,
De commissie Bestuur en Middelen,

voorzitter,
C.G. Knaap

secretaris,
B.A. Mommers

Actiepuntenlijst n.a.v. controlerapport KPMG inzake jaarrekening 2000

Actiepunten op basis van de reactie van GS dd 29 mei 2001

Versie 11 juni 2002

<i>Actiepunten</i>	Stand van zaken/te nemen actie	<i>Planning gereed</i>
1. a. Veel aandacht voor beschrijving van activiteiten, prestatie- en effectindicatoren (waardoor betere <u>beheersing</u> van organisatie en budgetten). b. Veel energie inzetten voor verdere verbetering van de <u>koppeling</u> tussen budgetten enerzijds en prestaties en effecten anderzijds.	Zie brief d.d. 18-9-2001 van GS aan PS inzake "Stand van zaken indicatoren".	Begroting 2002/2003
2. a. In het bijzonder aandacht schenken aan de risico-aspecten van het provinciale handelen. b. Impuls geven – concernstaf - aan meer systematische analyse van risico's op ondoelmatig en onrechtmatig handelen. c. In werkzaamheden Concernstaf moet vormgeving goed risicomanagement steeds meer een plaats krijgen.	Opstellen plan van aanpak.	Niet gerealiseerd.
3. Streven naar het opstellen van een overzicht van het saldo exclusief mutaties reserves en voorzieningen.	Wordt uitgevoerd afhankelijk van beschikbaarheid ambtelijke capaciteit.	Niet gerealiseerd.
4. Verwerking van de zgn. egalisereserves tegen het licht houden bij de invoering van de nieuwe of gewijzigde comptabiliteitsvoorschriften.	Wijziging Comptabiliteitsvoorschriften afwachten.	Te zijner tijd.
5. Nagaan welke informatie verstrekt kan worden over de resultaatontwikkeling en het dividendbeleid van de deelnemingen.		Niet gerealiseerd.
6. Afwikkelen balansposten betreffende Berg en Bosch, na afwikkeling van het faillissement door de curator.	Inmiddels is een juridische procedure tegen ING en Van Benthem & Keulen gestart.	Nog niet afgewikkeld, zie Jaarrekening 2001 blz. 21/22.

<i>Actiepunten</i>	Stand van zaken/te nemen actie	<i>Planning gereed</i>
7. Gezamenlijk nader onderzoek inzake kostenverdeling van één van de overgenomen activa (vordering ad f 1,6 mln) uit hoofde van de overdracht van het waterkwaliteitsbeheer (WKB) aan de waterschappen.	In behandeling.	Nog niet afgerond; zie Jaarrekening 2001 blz. 24/25.
8 a. Kwetsbare capaciteit van de treasuryfunctie bezien. b. Aanpassing op onderdelen van het treasurystatuut.	a. Zie notitie inzake beleggingsbeleid voor cie B&M (B&M 01/50) in commissievergadering 10-9-2001.	a. Gereed b. PS 10 oktober 2001
9. Bij evaluatie reserves en voorzieningen – tweede helft 2001 – bezien in hoeverre uitzondering m.b.t. verantwoording van onderhoudswerkzaamheden aanpassing behoeft (betreft groot onderhoud waterwegen en groot onderhoud wegenbeheer en groot onderhoud huisvesting).	Op agenda cie B&M d.d. 8-10-2001	PS 12 november 2001
10. Onderzoek naar de mogelijkheden van een overzicht van bezittingen (als aanvulling op de al in de jaarrekening opgenomen verantwoordingsinformatie).	Reeds toegezegd n.a.v. de jaarrekening 1999, maar vanwege tijdgebrek niet uitgevoerd. Over de te volgen aanpak is overleg met de accountant gepland.	Zie bijlage G Jaarrekening 2001 blz. 228 Overzicht onroerend goed.
11. Concrete invulling van het accountantsadvies over het schetsen van lange termijnbeelden.	Reeds toegezegd n.a.v. de jaarrekening 1999, maar vanwege tijdgebrek niet uitgevoerd. Over de te volgen aanpak is overleg met de accountant gepland.	Niet gerealiseerd.
12. Aandacht voor reserve Nog te verrichten activiteiten, streven naar duidelijker verantwoording met vooral oorzakelijke onderbouwing.	In behandeling.	Zgn. overboekingsbesluiten, in statencommissies van januari 2002
13. Sterke aandacht voor apparaatskosten, de berekening van tarieven en een goede verantwoording van gewerkte uren. Evaluatie en waar nodig aanpassing van nu gehanteerde systeem, incl. de gebruikelijke nacalculatie.		Eerste voorstellen dienstbegrotingen 2002
14. Kwaliteit meerjarenramingen verbeteren (i.p.v. verlegging horizon meerjarenbegroting naar 5 tot 8 jaar) en daarbij trachten meerjarig de te verwachten toevoegingen aan en uitputting van reserves en voorzieningen in beeld te brengen.	Nog niet in behandeling. Zie ook punt 11.	Niet gerealiseerd.
15. In de toekomst meer ingaan op enkele waarborgen op het gebied	Overleg met de accountant gepland over de wijze	Overleg met accountant heeft

<i>Actiepunten</i>	Stand van zaken/te nemen actie	<i>Planning gereed</i>
van rechtmatig beheer (kennis van interne en externe regelgeving, verantwoording aan derden, bevoegdhedenverdeling, mandatering, de administratieve organisatie en interne controle).	waarop deze zaken het beste in beeld gebracht kunnen worden. Zie ook punt 2.	plaatsgevonden.
16. Uitvoering van een viertal in KPMG-rapport concreet genoemde zaken (blz. 13 bovenaan): <ul style="list-style-type: none"> - stads- en dorpsvernieuwing - bodemsanering (renteopbrengsten) - bodemsanering (inbaarheid oude vorderingen) - eliminatie interne vorderingen 		Heeft aandacht gekregen.
17. Centrale coördinatie juridische claims.	Het komende jaar de nodige aandacht hieraan schenken.	In gang gezet, nog niet gerealiseerd.
18. Opstelling van een provinciebrede beleidsnotitie t.a.v. de beveiliging van geautomatiseerde informatie.	Notitie is vrijwel afgerond; daarnaast worden voor enkele praktische zaken reeds uitwerkingen voorbereid en gerealiseerd.	Nog onderwerp van studie
19. Instellen provinciebrede werkgroep i.v.m. de invoering van het BTW- compensatiefonds.	Fonds wordt op zijn vroegst per 1-1-2003 ingevoerd. Najaar 2001 wordt duidelijkheid over de werking verwacht. Dan bezien welke voorbereidende acties nodig zijn.	In gang gezet

VdS/11-6-2002